

студент-студент та викладач-студент, наближуючи дистанційне вивчення мови до аудиторної.

По закінченню вивчення дистанційного курсу «Англійська мова професійного спрямування», студенти мають володіти професійно-орієнтованим лексико-граматичним мінімумом. Кожен модуль курсу містить лексичні і граматичні вправи різних типів, а також словник термінів галузі метрології та аудіословик. Лексичні вправи включають завдання на словотворення, визначення синоніму/антоніму слова, правильне вживання терміну. Граматичні вправи розроблено з метою повторення усіх часових форм дієслова активного та пасивного стану, інфінітиву, герундію, дієприслівника, умовних речень, ступенів порівняння прикметників тощо.

З вересня 2009 року дистанційний курс використовується в навчальному процесі факультету авіаційних та космічних систем НТУУ «КПІ» у якості веб-ресурсу для самостійної роботи студентів третіх курсів. Укладачами курсу було розроблено опитувальник для оцінки студентами його якості та подальшого вдосконалення інформаційного ресурсу.

Аналіз опитування студентів показав високу оцінку курсу, його збалансованість, насиченість професійно орієнтованою лексикою, змістовними текстами; можливість повторити та доповнити свої знання з метрології. Студенти вказують на зручність користування дистанційним курсом, оскільки вони не обмежені у просторі і часі, а також мають можливість побачити та проаналізувати власні помилки. Втім, деякі опитувані відмітили, що хотіли б бачити більше ілюстрацій до текстів, збільшення кількості вправ, в тому числі і граматичних. Колектив розробників постійно працює над вдосконаленням інформаційного ресурсу, щоб максимально наблизити його до професійних та навчальних потреб студента.

З метою досягнення цілей проекту щодо впровадження в навчальний процес веб-ресурсів всіх навчальних дисциплін для підготовки бакалаврів за спеціальністю «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології», на даний час розробляються наступні дистанційні курси: «Вступ до загальнотехнічної англійської мови» для студентів перших курсів та «Англійська мова загальнотехнічного спрямування» для студентів других курсів.

Максак І.В.,

Київський національний лінгвістичний університет

СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС СЛУХАННЯ І ЧИТАННЯ

Читання й аудіювання трактуються як перцептивна розумова мнемічна діяльність. Перцептивна тому, що здійснюється сприйняття (рецепція), перцепція; розумова, бо пов'язана з основними мисленнєвими операціями: аналізом і синтезом, індукцією та дедукцією, порівнянням і розрізненням, абстрагуванням і конкретизацією, встановленням причинно-наслідкових відношень, узагальненням; мнемічна, оскільки відбувається виділення ознак

мовних і мовленнєвих одиниць, реформування образу і впізнавання як результат зіставлення з еталоном, який зберігається в пам'яті [2].

Аналогічно, психофізіологічну основу засвоєння соціокультурної інформації під час слухання та читання складають перцептивні, розумові та мнемічні дії. Ці дії розглядаються науковцями під різними кутами зору.

Так, Л.Рудакова до психологічних механізмів засвоєння соціокультурної інформації відносить впізнавання, розуміння та запам'ятовування. Спираючись на функціональний принцип у методиці навчання іноземних мов, а також на теорію виокремлення інформації та розпізнавання образу, всі дії, спрямовані на засвоєння соціокультурної інформації під час читання, які, як нам уявляється можна спроектувати й на інший вид рецептивної діяльності, дослідниця представляє у такій послідовності: 1) кодування соціокультурної інформації чи «створення її образу»; 2) формування орієнтованих навичок та вмінь впізнавання і розуміння соціокультурної інформації як створення цілісного рецептивного образу; 3) удосконалювання вмінь, спрямованих на розуміння експліцитної й осмислення імпліцитної соціокультурної інформації в тексті; 4) запам'ятовування виокремленої інформації, введення її в довготривалу пам'ять [4]. Слідом за Л.Рудаковою, можна стверджувати, що така послідовність дій у процесі засвоєння соціокультурної інформації в усних чи письмових текстах співпадає з трьохфазовою структурою людської діяльності, що включає орієнтовно-підготовчу, виконавчу і контролюючу фази. Ці фази корелюють з трифазовою структурою рецептивних видів мовленнєвої діяльності (читання, за І.Л.Бім, та аудіювання, за І.О.Зимньою). За часом і місцем процес засвоєння соціокультурної інформації у текстах, сприйнятих на слух чи графічно, може відбуватися на дотекстовому, текстовому та післятекстовому етапах.

Думка С.І.Шукліної щодо психологічних механізмів рецептивних видів мовленнєвої діяльності також має право на існування. Вона стверджує, що під час і слухання, і читання відбуваються процеси сприйняття, переробки й осмислення інформації взагалі, та соціокультурної, зокрема. Різниця криється, як відомо, тільки в каналах сприйняття: слуховий – в аудіюванні, зоровий – у читанні [4]. Вслід за С.І. Шукліною нам варто ще раз наголосити, що аудіювання, як і читання складається з трьох частин: спонукально-мотиваційної, аналітико-синтетичної і виконавчої, згідно із І.О.Зимньою [1]. Мотиваційно-цільовий аспект визначається потребами слухача/читача, які забезпечують спілкування. Саме тому треба чітко сформулювати установку перед сприйняттям тексту, оскільки вона допоможе у формуванні потрібних соціокультурних знань, навичок і вмінь в аудіюванні і читанні. Аналітико-синтетична частина, що відповідає за перцепцію тексту, включає такі етапи: смислове прогнозування, вербальне порівняння, встановлення смислових зв'язків, формулювання смислу. Осмислення інформації лежить в основі виконавчого аспекту аудитивної та читацької діяльності. На рівень розуміння соціокультурної інформації в аудіюванні/читанні впливає багато факторів: знання предмета, загальний рівень знань, вік реципієнта. Серед названих факторів особливої уваги потребує поняття апперцепції – залежність розуміння соціокультурної інформації від набутого досвіду, інтересів, знань учня, у

нашому дослідженні, соціокультурних фонових знань. Рівень розуміння соціокультурної інформації, сприйнятої за допомогою зорового чи слухового каналу, визначається, починаючи від рівня слова реалії до розуміння соціокультурного підтексту. Глибина та повнота розуміння тексту залежить від мовної та значним чином культурної бази. Інколи учень переносить свої знання про предмети у його культурі на предмети, що описуються у прочитаному чи прослуханому текстові. Такий перенос зумовлює лінгвокраїнознавчу інтерференцію, за якої відбувається неправильне або поверхневе розуміння тексту.

Важливе місце у рецепції повідомлення займає внутрішнє мовлення та його темп. У процесі читання сам читач програмує темп внутрішнього мовлення. Він визначається, з одного боку, досвідом, читацькою компетенцією, а з іншого – складністю та трудністю тексту, а також установкою, з якою читається текст. У свою чергу аудитор сприймає не графічні, а звукові сигнали/образи, які надходять через слуховий аналізатор. Відомо, що характерними рисами сприйняття інформації на слух є його короткочасність, однократність та одномоментність/незворотність. На відміну від читача аудитор не може повернутися назад та прослухати повторно вже сприйняту інформацію, зробити паузу в період сприйняття повідомлення, яке надходить реципієнту безперервним потоком. Темп внутрішнього мовлення в процесі аудіювання задається швидкістю подачі повідомлення, оскільки сприйняття мовлення на слух повинно співпадати з його продукуванням у внутрішньому мовленні. В іншому випадку, якщо темп внутрішнього мовлення слухача повільніше темпу мовлення того, хто говорить, відбуваються пропуски прийому звукових сигналів і повідомлення сприймається неповністю, що не може не позначитися на розумінні матеріалу, що сприймається. Форма перебігу процесів слухання та читання – внутрішня. Основою цього внутрішнього механізму є такі психічні процеси, як зорове/слухове сприйняття, увага, розпізнавання та зіставлення мовних засобів, їх ідентифікація, осмислення, антиципація, групування, узагальнення, утримання в пам'яті, умовивід, тобто відтворення чужої думки та відповідна реакція на неї.

Умовивід є продуктом читання й аудіювання. Результатом і метою їх є розуміння або нерозуміння сприйнятого смислового змісту і власна мовленнєва та немовленнєва поведінка. Нерозуміння змісту тексту, сприйнятого на слух або графічно, не означає відсутність процесу осмислення, а лише його негативний результат. Тому, формуючи соціокультурну компетенцію у рецептивних видах мовленнєвої діяльності, слід зосередитись на виключенні негативного результату і розумінні учнями соціокультурної інформації усних та письмових текстів. Описуючи процеси сприйняття, розуміння, інтерпретації та трансляції соціокультурної інформації неможливо не запозичити у Ю.І.Пассова умови, які покладені в основу діалогу культур. Ці умови можна визначити за допомогою трьох понять, як «знати», «відчувати», «бути готовим» [3]. Модифікувавши їх з метою нашого дослідження, можна припустити, що «знати» співвідноситься із сприйняттям соціокультурної інформації, «відчувати» є релевантним розумінню інформації соціокультурного змісту, а

«бути готовим», тим часом, корелюється із процесами інтерпретації та трансляції інформації соціокультурного характеру. Знати соціокультурну інформацію або її сприймати ще не означає її розуміти, тобто відчувати, а розуміння інформації із соціокультурною складовою, в свою чергу, ще не досить для залучення у процес міжкультурного спілкування, необхідно включити соціокультурну інформацію у систему своїх знань і діяти згідно з ними. Отже, всі ці процеси взаємно пов'язані і доповнюють один одного, виключення хоча б одного з них не призведе до формування в учнів соціокультурної компетенції, як необхідної складової іншомовної комунікативної компетенції.

Підсумовуючи сказане вище, можна дійти висновку, що від таких чинників, як сприйняття, розуміння, інтерпретація та трансляція соціокультурної інформації залежить формування соціокультурної компетенції у рецептивних видах мовленнєвої діяльності. У свою чергу, всі зазначені вище чинники можуть бути віднесені до психологічних передумов формування цієї компетенції.

Література:

1. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.:Просвещение, 1991. – 220с.
2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керів. С.Ю.Ніколаєвої – К.: Ленвіт, 2002. – 209с.
3. Пассов Е.И. Сорок лет спустя или сто и одна методическая идея. – М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2006. – 240с
4. Рудакова Л.П. Навчання студентів соціокультурної інформації при читанні англomовної художньої літератури у ВМНЗ: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. – К, 2004. – 24с.
5. Шукліна С.І. Методика контролю сформованості соціокультурної компетенції в рецептивних видах мовленнєвої діяльності майбутніх вчителів: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. / КНЛУ. – К, 2006. – 21с.

Малашевська К. О.

Національний технічний університет України «КПІ»

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Потреби нашої держави у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до встановлення ділових контактів та ділового співробітництва з іноземними партнерами, спеціалістах, що володіють іноземною мовою на фаховому рівні, знаходять відображення в робочих навчальних програмах ВНЗ країни.

Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою не можливе без фундаментальної мовної